

QISHLOQ XO'JALIGINI MOLİYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Alikulov Mehmonali Salahiddin o'g'li

PhD, Tashkent davlat iqtisodiyot universiteti, "Baholash ishi va investitsiyalar" kafedrası
dotsenti, ORCID № 0000-0001-5981-885X

[mail: mehmonali1992@gmail.com](mailto:mehmonali1992@gmail.com)

MODERN METHODS OF FINANCING AGRICULTURE

Alikulov Mekhmonali Salakhiddin ugli

PhD, Tashkent State University of Economics, Associate Professor of the Department of
"Valuation and investments", ORCID № 0000-0001-5981-885X

[mail: mehmonali1992@gmail.com](mailto:mehmonali1992@gmail.com)

Annotatsiya. Maqolada qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning zamonaviy usullari bo'yicha dunyoning yetakchi olimlari fikrlari o'rganilgan, qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning an'anaviy va zamonaviy usullari tavsiflangan, bir qator rivojlangan mamlakatlarning qishloq xo'jaligini moliyalashtirish bo'yicha tajribalari va ularda qo'llanilayotgan zamonaviy usullar o'rganilgan, qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning an'anaviy va zamonaviy usullarining taqqoslanma tahlili amalga oshirilgan hamda mamlakatimizda qo'llash bo'yicha asoslantirilgan xulosa va takliflar ishlab chiqilgan.

Abstract. The article studies the views of leading world scientists on modern methods of financing agriculture, describes traditional and modern methods of financing agriculture, studies the experiences of a number of developed countries in financing agriculture and the modern methods used in them, conducts a comparative analysis of traditional and modern methods of financing agriculture, and develops substantiated conclusions and proposals for their application in our country.

Kalit so'zlar: Qishloq xo'jaligi, subsidiya, mikrokreditlash, crowdfunding, raqamli texnologiyalar, davlat-xususiy sheriklik, bank krediti, fintech, grin (yashil) moliyalashtirish, agrar sug'urta, blokcheyn.

Keywords: Agriculture, subsidy, microcredit, crowdfunding, digital technologies, public-private partnership, bank loan, fintech, green financing, agricultural insurance, blockchain.

Kirish

Qishloq xo'jaligi sektori iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib, nafaqat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, balki ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikni saqlashda ham muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda dunyo bo'ylab qishloq xo'jaligi faoliyati xavf-xatarlar va murakkab sharoitlar bilan to'la bo'lib, tabiiy ofatlar, iqlim o'zgarishi, bozorlardagi noaniqliklar va texnologik yangiliklar kabi omillar ushbu sohani qiyinlashtiradi. Shu sababli, qishloq xo'jaligi sohasining modernizatsiyasi va rivojlanishini ta'minlash uchun samarali moliyalashtirish mexanizmlariga ehtiyoj kundan-kunga ortib bormoqda.

Qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning an'anaviy usullari, ya'ni bank kreditlari, lizing va davlat subsidiyalari, hali ham keng qo'llanilmoqda. Biroq, ushbu an'anaviy metodlar faqat ma'lum sharoitlar doirasida samarali bo'lib, hozirgi kunda qishloq xo'jaligiga talab qilinadigan moliyaviy resurslarni to'liq ta'minlash uchun yangi, zamonaviy yondashuvlar zarur bo'lmoqda. Bunga qarab, iqtisodiyotning boshqa sohalari kabi qishloq xo'jaligi sektorida ham yangi

moliyaviy mexanizmlar va innovatsion yechimlar paydo bo'lmoqda.

Zamonaviy qishloq xo'jaligi moliyalashtirish usullari nafaqat katta miqdordagi kapitalni jalb qilishni o'z ichiga oladi, balki ekologik jihatdan barqaror texnologiyalarni va innovatsion yechimlarni joriy etishga ham imkoniyat yaratadi. Masalan, mikrokreditlash, crowdfunding (jamoaviy moliyalashtirish), davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik (PPP), shuningdek, raqamli texnologiyalar va aqlli qishloq xo'jaligi texnologiyalarining rivoji bugungi kunda qishloq xo'jaligi sektorini moliyalashtirishda yangi usullarni taqdim etmoqda. Ushbu zamonaviy usullar, kichik fermerlarni qo'llab-quvvatlash, ilg'or texnologiyalarni joriy etish, resurslarni samarali taqsimlash va ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish kabi ko'plab ustuvor maqsadlarga xizmat qiladi.

Shuningdek, qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning yangi usullari orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, qishloq aholisining daromadlarini oshirish va ularning turmush sharoitlarini yaxshilash hamda ijtimoiy muammolarga qarshi kurashishda katta imkoniyatlar mavjud. Qishloq xo'jaligini moliyalashtirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati ortib borayotganligi sababli, ushbu sohadagi samarali moliyaviy mexanizmlar orqali qishloq xo'jaligi sektorining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash mumkin.

Ushbu maqolada qishloq xo'jaligi sektorini moliyalashtirishning zamonaviy usullari va ularning afzalliklari, kamchiliklari, shuningdek, bu usullarning qishloq xo'jaligi sohasida qanday samaradorlikka erishishiga oid tahlil keltiriladi. Bunday usullar orqali fermerlar va qishloq xo'jaligi tadbirkorlari o'z faoliyatlarini kengaytirish va modernizatsiya qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ushbu mavzuning dolzarbligi fermerlarning o'z imkoniyatlarini kengaytirishi, qishloq aholisining turmush darajasini oshirishi va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish bilan bog'liqdir. Shu sababli, bu sohadagi yondashuvlarni chuqur tahlil qilish va amaliyotga joriy etish hozirgi davrning

muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar sharhi.

Mavzuga oid adabiyotlarni tahlil etish jarayonida qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning zamonaviy usullari bo'yicha dunyoning bir qancha yetakchi iqtisodchi olim va mutaxassislar tomonidan ilmiy izlanishlar olib borilgan bo'lib. Ulardan, Sh.O'.Kamolov "Qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning innovatsion usullari" mavzuidagi tadqiqotida moliyalashtirishning zamonaviy usullari va innovatsion mexanizmlari haqida so'z yuritadi. Uning fikricha, qishloq xo'jaligini moliyalashtirishda venchur kapital, kraudfanding va davlat-xususiy sheriklikning ahamiyati katta. Bu usullar qishloq xo'jaligi sohasida yangi investitsiyalar va innovatsiyalar kiritishga yordam beradi[1].

S.C. Zhang "Agricultural Financing and Its Impact on Rural Development" nomli tadqiqotida, qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini tavsiflagan. Uning fikricha, xorijiy investitsiyalar va xalqaro grantlar qishloq xo'jaligining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, Zhang moliyalashtirishning aniq, strategik va zamonaviy mexanizmlariga e'tibor berish zarurligini ta'kidlaydi[2].

M.Yu. To'xtasinov qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning milliy va xalqaro usullarini to'la tadqiq etgan. Uning fikricha, moliyalashtirish jarayonida xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, mamlakat ichki sarmoyalari va davlat byudjeti bilan birga, qishloq xo'jaligining iqtisodiy o'sishiga va innovatsion dasturlarning amalga oshirishini ta'minlashga yordam beradi[3].

T.R.Carter qishloq xo'jaligini moliyalashtirishda davlat-xususiy sheriklik (PPP)ning ahamiyatini ta'kidlaydi. Uning fikricha, xususiy sektor va davlat o'rtasidagi sheriklik, fermerlar va xo'jaliklarga moliyaviy manbalarni ta'minlashda muhim mexanizm hisoblanadi. Bu model, ayniqsa, qishloq xo'jaligi uchun zamonaviy moliyaviy xizmatlarning ko'pligini ta'minlaydi[4].

A.I.Abduazizov qishloq xo'jaligini moliyalashtirishda moliyaviy mexanizmlarning rivojlanishini tahlil qilgan.

Uning fikricha, qishloq xo'jaligini moliyalashtirish jarayonida iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun xalqaro va milliy moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlik qilish zarur. Abduazizov, shuningdek, moliyalashtirish mexanizmlarini zamonaviy iqtisodiy talablar va sharoitlarga muvofiqlashtirishning ahamiyatini ta'kidlaydi[5].

B.Yu.Pulatov qishloq xo'jaligini moliyalashtirishda davlat-xususiy sheriklikning ahamiyatiga urg'u bergan. Uning fikricha, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik iqtisodiy samaradorlikni oshirishga olib keladi. Pulatov qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlari, shu jumladan, moliyaviy lizing, subsidiyalar va grantlar moliyaviy yordamlarning samarali shakllari hisoblanishini ta'kidlaydi[6].

M.Yu. Mishin qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning zamonaviy usullari haqida o'z qarashlarini ilgari surgan. Uning fikricha, qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning innovatsion usullariga e'tibor qaratish kerak, buning uchun fermerlar va agrar ishlab chiqaruvchilar uchun imtiyozli kreditlar, lizing xizmatlari va subsidiyalar ishlab chiqilishi kerak. Mishin moliyaviy yordamning samaradorligini oshirish uchun moliyalashtirishning raqamli instrumentlarini joriy qilish kerakligini ta'kidlaydi[7].

Materiallar va metodlar

Qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning zamonaviy usullari bo'yicha dunyo olimlari tomonidan olib borilayotgan tadqiqodlarni tahlil qilish, mavzu yuzasidan barcha ma'lumotlarni to'plash, solishtirish, mantiqiy fikrlash kabi iqtisodiy tadqiqot usullaridan foydalanildi.

Natijalar

Zamonaviy qishloq xo'jaligi tizimlari va innovatsion texnologiyalarni joriy etish uchun talab qilinadigan investitsiyalarni jalb qilish, shuningdek, fermerlarga sifatli

moliyaviy xizmatlar ko'rsatish orqali bu sohani rivojlantirishga yordam berish uchun turli xil moliyalashtirish mexanizmlari ishlab chiqilgan. Bugungi kunda qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning zamonaviy usullari nafaqat an'anaviy bank krediti, lizing va subsidiyalarni o'z ichiga oladi, balki yangi texnologiyalar, mikroreditlash, crowdfunding va davlat-xususiy sheriklik kabi innovatsion usullarni ham o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuvlar, qishloq xo'jaligi sohasidagi moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, resurslarni samarali taqsimlash, va ekologik toza texnologiyalarni keng joriy etish uchun zarurdir.

Bundan tashqari, qishloq xo'jaligi sohasidagi moliyalashtirish usullarining zamonaviylashuvi kichik va o'rta fermer xo'jaliklarining rivojlanishini rag'batlantirish uchun ham dolzarbdir. An'anaviy kreditlash tizimlari ko'pincha qishloq joylarida faoliyat yurituvchi fermerlar va tadbirkorlarning ehtiyojlarini qondira olmaydi. Zamonaviy moliyalashtirish vositalari, masalan, mikroreditlar, agrokooperativlar va qishloq xo'jaligi sug'urtasi, fermerlarning moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatini kengaytiradi va ularning iqtisodiy barqarorligini oshiradi.

Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalarni joriy etishni qo'llab-quvvatlash uchun raqamli moliyaviy xizmatlar va yechimlarning roli ham ortib bormoqda. Masalan, fintech kompaniyalari tomonidan taqdim etilayotgan raqamli platformalar fermerlarga tezkor kredit olish, bozorlarga kirish va resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi. Bu texnologiyalar yordamida qishloq xo'jaligida ishlab chiqarish jarayonlari yanada samarali va barqaror bo'ladi.

Dolzarb yana bir masala global oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdir. Dunyo aholisining tez o'sib borishi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish hajmini oshirish zaruratini tug'dirmoqda. Bunga erishish uchun innovatsion texnologiyalar va barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotlarini qo'llab-quvvatlash talab qilinadi. Zamonaviy moliyalashtirish mexanizmlari ushbu jarayonni tezlashtirishga va barqaror rivojlanishni ta'minlashga yordam beradi.

QISHLOQ XO‘JALIGINI MOLİYALASHTIRISHNING AN‘ANAVIY VA ZAMONAVIY USULLARI[8,9,10,11,12,13,14]

Qishloq xo‘jaligini moliyalashtirishning an‘anaviy usullar	
Moliyalashtirish usuli	Tavsifi
Bank kreditlari	Qisqa, o‘rta va uzoq muddatli kreditlar qishloq xo‘jaligi faoliyati uchun mablag‘ ajratadi.
Subsidiyalar	Davlat tomonidan beriladigan yordam, masalan, texnika, urug‘lik, o‘g‘it xarajatlarini qoplash.
Sug‘urta	Tabiiy ofatlar va hosil yo‘qotishlar holatida moliyaviy himoya taqdim etadi.
O‘z mablag‘lari	Fermer va tadbirkorlarning shaxsiy jamg‘armalari yoki korxonada daromadlari.
Qishloq xo‘jaligi kooperativlari	Fermerlarning birgalikdagi mablag‘larini jamlash va samarali foydalanish mexanizmi.
Qishloq xo‘jaligi jamg‘armalari	Davlat yoki xayriya tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan maxsus moliyaviy yordamlar.
Lizing	Qishloq xo‘jaligi texnikasi va jihozlarini uzoq muddatli ijaraga olib foydalanish imkoniyati.
Qishloq xo‘jaligini moliyalashtirishning zamonaviy usullar	
Moliyalashtirish usuli	Tavsifi
Mikrokreditlash	Kichik miqdordagi qarz mablag‘lari orqali kichik fermer xo‘jaliklarini qo‘llab-quvvatlash.
Crowdfunding (xalq mablag‘larini yig‘ish)	Onlayn platformalar orqali jamoatchilikdan qishloq xo‘jaligi loyihalarini moliyalashtirish uchun mablag‘ yig‘ish.
Fintech yechimlari	Raqamli platformalar orqali kreditlar, to‘lovlar va boshqa moliyaviy xizmatlarni taqdim etish.
Agrotexnologik investitsiyalar	Aqlli qishloq xo‘jaligi texnologiyalari, masalan, dronlar, sun‘iy intellekt va IoT qurilmalarga sarmoya kiritish.
Grin (yashil) moliyalashtirish	Ekologik barqarorlikni ta‘minlash uchun qishloq xo‘jaligini rivojlantirishga qaratilgan mablag‘ jalb qilish.
Davlat-privat sheriklik (PPP)	Davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlik orqali yirik qishloq xo‘jaligi loyihalarini moliyalashtirish.
Qishloq xo‘jaligi obligatsiyalari	Xususiy yoki davlat obligatsiyalarini chiqarish orqali fermerlarga moliyaviy resurslarni jalb qilish.
Agrar sug‘urta va sug‘urta mahsulotlari	Hosil sug‘urtasi, ob-havo sug‘urtasi kabi maxsus sug‘urta vositalari orqali risklarni boshqarish.
Tokenizatsiya va blokcheyn	Blokcheyn texnologiyasidan foydalangan holda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yoki loyihalarini moliyalashtirish.
Social Impact Investment (Ijtimoiy ta‘sir sarmoyalari)	Qishloq joylarda ijtimoiy rivojlanishni ta‘minlashga qaratilgan investitsiyalar.

Bu zamonaviy usullar qishloq xo‘jaligi sektorini barqaror rivojlantirish va samaradorlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar va ekologik mas‘uliyatga asoslangan yondashuvlar kelajakdagi global qishloq xo‘jaligini moliyalashtirish jarayonida asosiy

o‘rin egallaydi.

Rivojlangan mamlakatlar qishloq xo‘jaligini moliyalashtirishda innovatsion texnologiyalar va moliyaviy mexanizmlardan samarali foydalanmoqda. Ulardan ba‘zi mamlakatlarning tajribasi va ulardagi zamonaviy usullarni ko‘rishimiz mumkin:

AQShda qishloq xo'jaligini moliyalashtirish bo'yicha qo'llanilayotgan zamonaviy usullar:

Agrotexnologik investitsiyalar: AQSh fermerlari raqamli texnologiyalar, masalan, dronlar, IoT (Internet of Things), va sun'iy intellektga asoslangan tizimlar orqali hosildorlikni oshirish uchun innovatsion moliyalashtirishdan foydalanadi. Ushbu texnologiyalar ko'pincha xususiy venchur kapitali yoki davlat granti hisobiga moliyalashtiriladi.

Farm Credit System: AQShda «Farm Credit System» deb nomlangan maxsus moliyaviy tizim qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilariga uzoq muddatli kreditlar va investitsiya imkoniyatlarini taqdim etadi.

Sug'urta va risk boshqaruvi: AQShda qishloq xo'jaligi sug'urtasi yaxshi rivojlangan bo'lib, fermerlar hosil yo'qotishlari yoki narx o'zgarishlaridan himoyalani uchun sug'urta vositalaridan keng foydalanadi[8].

Yevropa Ittifoqi (YI)da qishloq xo'jaligini moliyalashtirish bo'yicha qo'llanilayotgan zamonaviy usullar:

Yashil moliyalashtirish: YI mamlakatlari ekologik barqarorlikni ta'minlash maqsadida yashil moliyalashtirish dasturlarini joriy qilgan. Fermerlarga ekologik toza texnologiyalarni joriy qilish uchun grantlar va subsidiyalar beriladi.

Kooperativ moliyalashtirish: Yevropada qishloq xo'jaligi kooperativlari fermerlarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlaydi, mahsulotni bozorga olib chiqishda yordam beradi va xarajatlarni kamaytiradi.

Raqamli platformalar: Yevropa Ittifoqida fermerlar uchun maxsus moliyalashtirish platformalari mavjud bo'lib, ular orqali mikro kreditlar, sarmoyalar va qishloq xo'jaligi obligatsiyalariga kirish imkoniyati taqdim etiladi[10].

Kanadada qishloq xo'jaligini moliyalashtirish bo'yicha qo'llanilayotgan zamonaviy usullar:

AgriInvest dasturi: Kanada qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari uchun maxsus «AgriInvest» jamg'arma dasturi mavjud. Bu dastur fermerlarga risklarni boshqarish va yangi texnologiyalarni joriy

qilishda yordam beradi.

Crowdfunding: Kanada fermerlari kichik loyihalarini moliyalashtirish uchun xalq mablag'larini yig'ish platformalaridan foydalanmoqda.

Sug'urta tizimi: Kanada qishloq xo'jaligi sug'urta tizimi tabiiy ofatlar va hosilning yomonlashuviga qarshi moliyaviy himoya ta'minlaydi[9].

Yaponiyada qishloq xo'jaligini moliyalashtirish bo'yicha qo'llanilayotgan zamonaviy usullar:

Agrofintech: Yaponiya sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan keng foydalanmoqda. Fermerlarga raqamli platformalar orqali kreditlar va texnologik xizmatlar taqdim etiladi.

Smart Farming (Aqlli qishloq xo'jaligi): Yapon fermerlari dronlar va avtomatlashtirilgan uskunalarni moliyalashtirish uchun zamonaviy lizing tizimidan foydalanadi.

Kooperativlar: Yaponiyada qishloq xo'jaligi kooperativlari fermerlarning resurslarni birgalikda ishlatishini ta'minlash uchun samarali moliyalashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Avstraliyada qishloq xo'jaligini moliyalashtirish bo'yicha qo'llanilayotgan zamonaviy usullar:

Hosil sug'urtasi: Avstraliyada hosil sug'urtasi zamonaviy sug'urta mahsulotlari bilan boyitilgan bo'lib, fermerlar iqlim o'zgarishidan himoyalani uchun foydalanadi.

Tokenizatsiya va blokcheyn: Avstraliyada blokcheyn texnologiyalari orqali mahsulotning ta'minot zanjiri shaffofligini ta'minlash va fermerlarga yangi moliyaviy manbalarni ochish uchun tokenizatsiya ishlatiladi.

Mikrokreditlash: Kichik va o'rta fermer xo'jaliklari uchun moslashuvchan kredit tizimlari keng qo'llaniladi[11].

Rivojlangan mamlakatlar tajribasi zamonaviy moliyalashtirish usullarining samaradorligini namoyon etadi. Ushbu usullar, xususan, ekologik barqarorlik, texnologik innovatsiyalar va moslashuvchan moliyalashtirish yondashuvlari orqali qishloq xo'jaligi sohasining rivojlanishini ta'minlaydi. Ushbu tajribalarni

rivojlanayotgan mamlakatlarga yangi imkoniyatlarni ochishi mumkin.
moslashtirish qishloq xo'jaligi sohasida

2-jadval

QISHLOQ XO'JALIGINI MOLIYALASHTIRISHNING AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY USULLARINING TAQQOSLANMA TAHLILI[8,9,10,11,12,13,14]

Xususiyat	An'anaviy usullar	Zamonaviy usullar
Moliyalashtirish manbalari	Bank kreditlari, davlat subsidiyalari, kooperativlar mablag'lari, o'z mablag'lari.	Mikrokreditlash, crowdfunding, fintech platformalari, yashil moliyalashtirish, tokenizatsiya.
Moliyalashtirish ko'lam	Asosan kichik yoki o'rta miqyosdagi loyihalar uchun qo'llaniladi.	Katta va kompleks loyihalarni, shu jumladan, innovatsion va ekologik loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi.
Moslashuvchanlik	Moliyalashtirish shartlari qat'iy va kredit olish jarayoni uzoq davom etishi mumkin.	Moslashuvchan va tezkor, ko'pincha onlayn platformalar orqali amalga oshiriladi.
Texnologiyalardan foydalanish	Minimal darajada texnologik yechimlarga asoslangan.	Raqamli texnologiyalar, blokcheyn, sun'iy intellekt va IoT texnologiyalaridan keng foydalaniladi.
Ekologik barqarorlik	Ekologik jihatlarga kam e'tibor qaratiladi.	Barqaror rivojlanishga va ekologik mas'uliyatni ta'minlashga katta e'tibor beriladi.
Risklarni boshqarish	Hosil yo'qotishlar va tabiiy ofatlar uchun oddiy sug'urta xizmatlariga tayanadi.	Hosil sug'urtasi, ob-havo sug'urtasi va boshqa murakkab risk boshqaruv mexanizmlariga ega.
Jamoatchilik ishtiroki	Jamoatchilik yoki investorlarning ishtiroki cheklangan.	Crowdfunding va social impact investment orqali keng jamoatchilik va investorlar ishtirokini ta'minlaydi.
Kapitalga kirish imkoniyati	Kredit olish uchun ko'pincha ko'chmas mulk garovi yoki boshqa kafolat talab qilinadi.	Kichik fermerlar uchun mikrokreditlar, tokenizatsiya kabi garovsiz moliyalashtirish imkoniyatlari mavjud.
Operatsion xarajatlar	Yuqori, ayniqsa bank kreditlari va an'anaviy sug'urta xizmatlarida.	Xarajatlar nisbatan past, ayniqsa raqamli platformalar orqali.
Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash	Innovatsiyalarga e'tibor cheklangan, asosan mavjud uskunalar va texnologiyalarni moliyalashtiradi.	Aqlli texnologiyalar, dronlar, sun'iy intellekt va boshqa innovatsiyalarni joriy etishni qo'llab-quvvatlaydi.

Umuman olganda, qishloq xo'jaligi sektorini moliyalashtirishning zamonaviy usullari qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish, ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilish va resurslardan samarali foydalanish uchun muhim vosita hisoblanadi.

Xulosa va takliflar

An'anaviy usullar: Ko'p yillik tajribaga asoslangan bo'lib, moliyalashtirishning ishonchli manbalari sifatida qaraladi. Ammo ular ko'pincha murakkab talablar va uzoq muddatli jarayonlar bilan cheklangan.

Ekologik barqarorlik va innovatsiyalarni rag'batlantirishga unchalik mos emas.

Zamonaviy usullar: Texnologiyalarga asoslangan, moslashuvchan va tezkor bo'lib, kichik fermerlar va innovatsion loyihalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Ular ekologik va ijtimoiy mas'uliyatni birlashtirgan holda qishloq xo'jaligi sektorining rivojlanishini jadallashtiradi.

Yuqoridagi tahlillarimizga asoslangan holda mamalakatimizda qishloq xo'jaligini moliyalashtirishni takomillashtirish bo'yicha quyidagi takliflarni beramiz:

Digitalizatsiyani kuchaytirish va moliyaviy texnologiyalarni joriy etish (Qishloq xo'jaligi uchun raqamli moliyaviy platformalar yaratish, jumladan mobil ilovalar orqali kreditlar, subsidiyalar va sug'urta xizmatlarini taqdim etish);

Crowdfunding va kraudinverting platformalarini rivojlantirish (Mahalliy fermer xo'jaliklari va startap loyihalarini moliyalashtirish uchun xalqaro va mahalliy crowdfunding platformalarini tashkil qilish);

Davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish (Agrar sohada davlat va xususiy sektor o'rtasida sheriklik loyihalarini amalga oshirish uchun huquqiy va moliyaviy infratuzilmani takomillashtirish);

Yashil moliyalashtirishni (Green Finance) rivojlantirish (Ekologik toza texnologiyalarni joriy etishni moliyalashtirish uchun maxsus grantlar va imtiyozli kreditlar tizimini yo'lga qo'yish);

Mikrokreditlash tizimini kengaytirish (Qishloq hududlarida kichik fermer va dehqon xo'jaliklarini qo'llab-quvvatlash uchun mikrokreditlash tizimini kengaytirish);

Agrar sug'urtani rivojlantirish (Sug'urtaning yangi shakllarini joriy etish, jumladan iqlim o'zgarishi xavfidan himoya qiluvchi sug'urta mahsulotlarini taklif qilish);

Blokcheyn texnologiyalaridan foydalanish (Subsiyalar va grantlar ajratishni nazorat qilish, moliyaviy oqimlarning shaffoqligini ta'minlash uchun

blokcheyn texnologiyalarini qo'llash);

Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirish (Jahon banki, IFAD, FAO kabi xalqaro tashkilotlar bilan agrar loyihalarni moliyalashtirish bo'yicha hamkorlikni rivojlantirish);

Agrar texnologik startaplarni qo'llab-quvvatlash (Fermer xo'jaliklari uchun innovatsion yechimlarni ishlab chiqadigan startap loyihalarni moliyalashtirishga davlat grantlarini ajratish);

Soliq va kredit imtiyozlarini kengaytirish (Qishloq xo'jaligi uchun moliyaviy mablag'larni jalb qilishga qaratilgan soliq imtiyozlarini kengaytirish va uzoq muddatli imtiyozli kreditlar ajratish) va boshqalar.

Yuqorida sanab o'tilgan takliflar mamalakatimizda qishloq xo'jaligini moliyalashtirishni mexanizimini takomillashtirish xizmat qiladi degan umiddamiz.

Zamonaviy va an'anaviy usullarni birgalikda qo'llash orqali qishloq xo'jaligini moliyalashtirishda maksimal samaradorlikka erishish mumkin. Innovatsiyalarni rag'batlantirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash zamonaviy yondashuvlarning afzalliklarini namoyon etadi. An'anaviy usullar esa moliyaviy barqarorlik va ishonchlilikni ta'minlashda o'z o'rnini saqlab qoladi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. Kamolov Sh.O'. «Qishloq xo'jaligini moliyalashtirishning innovasion usullari» – Toshkent, 2021.
2. Zhang, S.C. «Agricultural Financing and Its Impact on Rural Development» – 2021.
3. To'xtasinov M.Yu. «Moliyalashtirish usullari va xalqaro iqtisodiy hamkorlik» – Toshkent, 2018.
4. Carter, T.R. «Public-Private Partnerships in Agricultural Financing» – 2019.
5. Abduazizov A.I. «Qishloq xo'jaligini moliyalashtirish: zamonaviy tendensiyalar» – Toshkent, 2018.
6. Pulatov B.Yu. «Davlat-xususiy sheriklik va qishloq xo'jaligini moliyalashtirish» – Toshkent, 2021.
7. Мишин М.Ю. «Финансирование сельского хозяйства и инновационные методы финансирования» - Санкт-Петербург, 2019.
8. Farm Credit System (AQSh): <https://www.farmcredit.com>
9. AgriInvest (Kanada): <https://www.agr.gc.ca>
10. European Green Deal: <https://ec.europa.eu>

11. Food and Agriculture Organization (FAO) rasmiy sayti: <https://www.fao.org>

12. World Bank (Dunyo Banki): <https://www.worldbank.org/ext/en/home>

13. International Fund for Agricultural Development (IFAD):
<https://www.greenclimate.fund/ae/ifad>

14. OECD (Organization for Economic Co-operation and Development):
<https://www.oecd.org/>